

TESTOWANIE JAKO NARZĘDZIE DYDAKTYCZNE W NAUCZANIU JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO W GRUPACH SŁOWIAŃSKICH

DOROTA DRUŻYŁOWSKA

Uniwersytet Wrocławski

dorota.druzyłowska@uwr.edu.pl

ORCID: 0000-0002-1246-406X

MARTA GOŁĘBIOWSKA

Uniwersytet Wrocławski

marta.golebiowska@uwr.edu.pl

ORCID: 0000-0002-5382-8560

ABSTRAKT

W artykule omówiono dydaktyczną rolę testowania w nauczaniu języka polskiego, szczególnie w odniesieniu do osób ze słowiańskich kręgów językowych. Zapomina się niekiedy o potencjale testowania jako narzędzia wspomagającego proces nauczania, skupiając się jedynie na jego funkcjach diagnostycznych i oceniających. Celem tekstu było przedstawienie korzyści płynących z testowania w dydaktyce oraz zaprezentowanie przykładowych materiałów dydaktycznych (testowych) dla różnych sprawności i różnych poziomów zaawansowania. W części teoretycznej tekstu omówiono tradycyjne funkcje testów, rodzaje kontroli oraz specyfikę nauczania Słowian. Część praktyczna zawiera przykłady zastosowania testowania oraz rekomendacje dotyczące efektywnego jego wykorzystania. Przedstawiono również projekt badania empirycznego zaplanowanego na rok akademicki 2024/2025, który ma na celu zweryfikowanie efektywności testowania w dydaktyce języka polskiego.

SŁOWA KLUCZE: testowanie, diagnoza, ocenianie, język polski jako obcy, język polski dla Słowian.

LA PROVA COM A EINA DIDÀCTICA EN L'ENSENYAMENT DEL POLONÈS COM A LLENGUA ESTRANGERA EN GRUPS ESLAUS

RESUM

L'article analitza el paper didàctic de les proves en l'ensenyament del polonès, especialment en relació amb persones dels cercles de llengües eslaves. De vegades s'oblida el potencial de la prova com a eina de suport al procés d'ensenyament, centrant-se només en les seves funcions de diagnòstic i avaluació. L'objectiu del text era presentar els beneficis de les proves en l'ensenyament i presentar mostres de materials didàctics (prova) per a diverses habilitats i diferents nivells d'avanç. La part teòrica del text tracta sobre les funcions tradicionals de les proves, els tipus de control i l'especificitat de l'ensenyament eslavo. La part pràctica conté exemples d'ús de proves i recomanacions per al seu ús efectiu. També es va presentar un projecte d'estudi empíric previst per al curs 2024/2025, que pretén verificar l'eficàcia de les proves en l'ensenyament de la llengua polonesa.

Data de recepció: 15/VIII/2024

Data d'acceptació: 30/IX/2024

Data de publicació: desembre 2024

PARAULES CLAU: proves, diagnòstic, avaluació, polonès com a llengua estrangera, polonès per a eslaus.

TESTING AS A DIDACTIC TOOL IN TEACHING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN SLAVIC GROUPS

ABSTRACT

The article discusses the didactic role of tests in teaching Polish, especially among people from Slavic language circles. Sometimes we forget about the potential of tests as a tool supporting the teaching process, focusing only on their diagnostic and evaluative functions. The aim of this paper was to present the benefits of testing in didactics and to present sample didactic (test) materials for both various language skills and levels of advancement. The theoretical part of the text discusses the traditional functions of tests, types of control and the specificity of teaching Slavs. The practical part contains examples of tests and recommendations for their effective use. It also presents a project of an empirical study planned for the academic year 2024/2025: the aim of research is to verify the effectiveness of testing in Polish language didactics.

KEYWORDS: testing, diagnosis, assessment, Polish as a foreign language, Polish for Slavs.

1. TESTOWANIE W GLOTTODYDAKTYCE

Bardzo często lektorzy języków obcych – w tym języka polskiego – w trakcie procesu kształcenia zapominają o dydaktycznej roli testowania. Podstawowe funkcje testowania to diagnoza i ocena, warto jednak pochylić się nad potencjałem, który daje testowanie w samym procesie nauczania. W niniejszym tekście szczególną uwagę poświęcono osobom, które są rodzimymi użytkownikami języków słowiańskich. Jest to specyficzna grupa odbiorców, która – jak i każda inna – wymaga dostosowania tempa, doboru odpowiednich metod i technik nauczania.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie korzyści testowania w procesie dydaktycznym oraz zaproponowanie konkretnych rozwiązań w postaci gotowych materiałów dla różnych poziomów zaawansowania, a także omówienie założeń badania empirycznego dotyczącego wykorzystania testowania w dydaktyce.

Specyfika poruszanego tematu zakłada organizację tekstu w obrębie dwóch części: pierwszej o charakterze teoretycznym, drugiej – praktycznym. W pierwszej partii artykułu zostaną omówione takie zagadnienia jak:

1. funkcje testowania w ujęciu tradycyjnym;
2. rodzaje testów;
3. rodzaje kontroli;
4. specyfika nauczania języka polskiego Słowian;
5. przygotowanie do egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako do specyficznego rodzaju testu.

W części drugiej znajdują się:

- a) szczegółowe przedstawienie walorów testowania jako narzędzia w dydaktyce;
- b) zasady i rekomendacje dotyczące efektywnego wykorzystania testowania w procesie nauczania Słowian;
- c) przykładowe schematy lekcji z uwzględnieniem zadań testowych w nauczaniu;
- d) projekt empirycznego badania dotyczącego wykorzystania testowania w dydaktyce, którego przeprowadzenie zaplanowano na rok akademicki 2024/2025 w Szkole Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców Uniwersytetu Wrocławskiego.

W zakończeniu zostaną podsumowane kluczowe kwestie poruszane w tekście.

2. WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI TESTOWANIA¹

Testowanie jest procesem złożonym i wymagającym, zarówno z perspektywy lektora, jak i uczącego się. Optymalne zaprojektowanie testu wymaga od nauczyciela nie tylko dogłębnej wiedzy glottodydaktycznej, lecz także informacji o osobie (grupie osób), która będzie poddana testowaniu. Z punktu widzenia ucznia jest to sytuacja kontroli i oceny, które najczęściej kojarzone są z wydarzeniem stresogennym. Warto przyrzeć się różnym aspektom testowania.

2.1. Funkcje testowania w ujęciu tradycyjnym: a) diagnostyczna; b) oceniająca

Główne funkcje testowania związane są poniekąd z początkiem i (umownym) końcem procesu dydaktycznego. Mowa o funkcji diagnostycznej i oceniającej. Pierwsza z nich ma kluczowe znaczenie przy projektowaniu kursu językowego, pozwala bowiem na ocenę poziomu wiedzy i umiejętności uczniów oraz identyfikację obszarów, w których potrzebują wsparcia. Dzięki testom diagnostycznym lektorzy mogą określić, jakie zagadnienia sprawiają uczniom trudności i na tej podstawie dostosować metody, aby zoptymalizować efekty nauczania.

Z kolei funkcja oceniająca sprowadza się do dokonania oceny osiągnięć uczniów po zakończeniu określonego etapu nauczania. Służy do podsumowania zdobytej wiedzy i umiejętności, najczęściej w formie ocen, które odzwierciedlają stopień opanowania materiału. Testowanie w tej funkcji pełni rolę klasyfikacyjną, często decydując o dalszej ścieżce edukacyjnej ucznia, np. o przejściu na wyższy poziom nauki. Testy oceniające pozwalają również na ewaluację efektywności systemu edukacyjnego, a także pracy lektora, czy, w szerszym ujęciu – nauczyciela.

¹ Obszernie o testowaniu na gruncie glottodydaktyki pisze Komorowska (2002).

2.2. Rodzaje testów: a) testy osiągnięć; b) testy biegłości; c) testy prognostyczne; d) testy plasujące; e) testy diagnostyczne

Testy osiągnięć mają na celu zweryfikowanie, czy uczniowie opanowali treści zakładane przez cele nauczania oraz nabyli niezbędne kompetencje. Dostarczają informacji o stopniu opanowania konkretnych zagadnień zarówno uczącemu, jak i uczącym się. Przykładem tego typu testów są przede wszystkim egzaminy końcowe (egzamin ósmoklasisty, egzamin maturalny, egzamin kończący lektorat z języka obcego), które weryfikują finalny stan wiedzy/umiejętności w danym obszarze.

Testy biegłości mierzą natomiast poziom ogólnych umiejętności lub kompetencji ucznia w danej dziedzinie, niezależnie od materiału, który był nauczany w konkretnym cyklu dydaktycznym. Służą ocenie kompetencji ogólnych, np. znajomości języka obcego na danym poziomie. Najbardziej charakterystycznym przykładem testów biegłości w obszarze nauczania języków obcych są egzaminy certyfikatowe (TOEFL, egzaminy z języka angielskiego Cambridge, egzaminy z języka niemieckiego Instytutu Götheho, czy wreszcie egzamin z języka polskiego jako obcego).

Testy prognostyczne pozwalają przewidzieć przyszłe osiągnięcia zdającego na podstawie aktualnych wyników. Umożliwiają ocenę, jak dobrze zdający poradzi sobie z trudniejszym materiałem lub jak poradzi sobie z funkcjonowaniem w środowisku edukacyjnym. Przykładem może być egzamin wstępny na studia, który ocenia szanse kandydata na powodzenie na danym kierunku.

Testy plasujące służą przypisaniu uczących się do odpowiednich grup na podstawie ich obecnego poziomu wiedzy lub umiejętności. W optymalnych warunkach przeprowadza się przed rozpoczęciem roku/semestru/kursu celem określenia poziomu startowego uczestników, jednak w praktyce następuje to na jednym z pierwszych zajęć. Językowe testy plasujące pomagają zaklasyfikować uczniów do odpowiednich grup zaawansowania.

Testy diagnostyczne są przeprowadzane, aby zidentyfikować mocne i słabe strony uczniów oraz określić obszary wymagające wzmożonej pracy. Stosuje się je zarówno na początku procesu nauczania, jak i w jego trakcie: pozwala to nauczycielom odpowiednio dostosować metody i treści nauczania do potrzeb konkretnej grupy. Zazwyczaj nie są oceniane w tradycyjny sposób (tj. z wykorzystaniem ocen lub procentów), służą bowiem jako narzędzie do poprawy procesu kształcenia językowego (Seretny & Lipińska 2005: 256-259).

Jak wynika z powyższego przeglądu, poszczególne rodzaje testów często są zbieżne pod względem ogólnych celów. Na przykład testy diagnostyczne, plasujące i prognostyczne pomagają w organizacji procesu dydaktycznego na jego początku, podczas gdy testy osiągnięć i testy biegłości – niejako podsumowują efekty tego procesu.

2.3. Rodzaje kontroli: a) kontrola bieżąca; b) kontrola okresowa

Kontrola bieżąca i okresowa w dydaktyce to narzędzia oceny postępów uczniów. Kontrola bieżąca to regularne monitorowanie opanowywania materiału w trakcie procesu nauczania, np. poprzez kartkówki, odpowiedzi ustne czy prace domowe. Jej celem jest natychmiastowa informacja zwrotna i bieżąca korekta błędów. Kontrola okresowa to ocena w określonych odstępach czasu, zazwyczaj na zakończenie większego etapu nauki, np. po semestrze. Pozwala na podsumowanie zdobytej wiedzy i umiejętności oraz ocenę długoterminowych efektów kształcenia. Obie formy kontroli uzupełniają się, wspomagając proces dydaktyczny (Komorowska 2009: 252-254).

Każda z form kontroli korzysta z odpowiednich rodzajów testów wymienionych powyżej.

2.4. Specyfika nauczania języka polskiego Słowian

Nauczanie języków blisko spokrewnionych – niezależnie jakiej rodziny językowej dotyczy – ma swoją określoną specyfikę. Z jednej strony uczący się mają kolosalną przewagę nad uczniami, których język ojczysty należy do innej rodziny językowej: wspólna leksyka, podobieństwo struktur gramatycznych, zbliżony system fonetyczny sprawiają, że praktycznie bez systemowego opanowywania języka obcego kursanci mają lepiej rozwinięte sprawności receptywne (słuchanie i czytanie ze zrozumieniem), a komunikacja – nawet z całkowitym wykorzystaniem języka ojczystego – ma duże szanse powodzenia i w prostych sytuacjach życia codziennego w większości wypadków zostanie zwieńczona sukcesem.

Z drugiej strony zaś, ta sama sytuacja najczęściej negatywnie rzutuje na systemowe opanowywanie języka. Po pierwsze kursanci – doświadczający raczej znikomych problemów podczas pracy nas sprawnościami receptywnymi – ulegają złudnemu przeświadczeniu, że „znają język”. Złudzenie transparentności, wynikające z podobieństwa leksykalnego, może prowadzić do niedoceny złożoności procesów gramatycznych w języku polskim. Bardzo często na początkowym etapie nauki ogromna rola nauczyciela polega na tym, by przekonać ucznia, że języka polskiego należy się uczyć. Niezwykle ważną częścią tego etapu kształcenia, jest właśnie weryfikacja sprawności produktywnych (pisanie i mówienie): okazuje się bowiem, że tutaj uczący się wypadają często znacznie słabiej, aniżeli reprezentanci innych języków, którzy rozumieją potrzebę określonego wkładu pracy w opanowywanie języka obcego. Uczący się języka spokrewnionego z ich własnym automatycznie odwołują się do niego, w efekcie – nawet pozostając komunikatywnymi – nie konstruują wypowiedzi poprawnych w języku opanowywanym. Po drugie (choć oba zjawiska są ze sobą nierozdzielnie powiązane) kursanci podczas całego procesu uczenia się borykają się z tzw. interferencją, inaczej zwaną negatywnym

transferem językowym. Dotyczy ona praktycznie wszystkich podsystemów języka, od fonetycznego po składniowy. Mowa tu o innej artykulacji bliskich głosek, fałszywych przyjaciółach w obrębie leksyki, a także różnicach gramatycznych, które są dla uczniów trudne do zidentyfikowania ze względu na podobieństwo (aczkolwiek nie tożsamość) w języku ojczystym.

Nie jest naszym celem szczegółowe omawianie tych zjawisk na gruncie słowiańskim, a jedynie zasygnalizowanie ich obecności, co więcej zostały one szczegółowo opisane w licznych opracowaniach naukowych.²

2.5. System certyfikowania znajomości języka polskiego w kontekście testowania

Mówiąc o testowaniu, nie można nie wspomnieć o państwowych egzaminach certyfikacyjnych z języka polskiego jako obcego. System certyfikowania, podobnie jak w przypadku innych języków europejskich, jest zorganizowany w obrębie poziomów biegłości językowej zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego (CEFR) – od podstawowego A1 do zaawansowanego C2.³

Egzaminy certyfikacyjne mają określoną strukturę i wymagają od zdających wpisania się w pewną konwencję. Naturalnie nie jest to sytuacja odosobniona: podobnie ma się rzecz np. z egzaminem maturalnym z dowolnego przedmiotu, gdzie od uczniów oczekuje się „wpisania się” w klucz. W przypadku języków skutkuje to jednak tym, że osoby przygotowujące się do egzaminu koncentrują się raczej na opanowaniu techniki zdawania, aniżeli na rzeczywistych umiejętnościach językowych. Oczywiście nie można powiedzieć, że egzamin nie odzwierciedla znajomości języka, jednak często podczas kursu językowego dzieje się tak, że ćwiczone są jedynie typy zadań certyfikacyjnych, podczas gdy inne – równie rozwijające ćwiczenia – są pomijane z pobudek pragmatycznych (celem uczących się i lektora jest skuteczne zdanie egzaminu certyfikacyjnego).⁴

² Por. Dąbrowska, A., Dobesz, U., Pasięka M. (2010), *Co warto wiedzieć. Poradnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego jako obcego na Wschodzie*, Warszawa; Dąbrowska, A., Pasięka M. (2024), *Przewodnik po trudnych miejscach polszczyzny*, Kraków; Foland-Kugler, M. (2001), *Uczymy polskiego na Wschodzie. Poradnik metodyczny*, Warszawa; Izdebska-Długosz, D. (2021), *Błędy gramatyczne w polszczyźnie studentów ukraińskojęzycznych*, Kraków; Kravčuk, A. (2008), *Pol's'ka mova Ukraïncjam, L'viv*; *Kształcenia rodaków ze Wschodu w Polsce (1989-1995)*, red. J. Mazur, UMCS, Lublin 1996; *Kształcenie sprawności komunikacyjnej Polaków ze Wschodu*, red. J. Mazur, UMCS, Lublin 1995; *Merytoryczne kształcenie Polaków ze Wschodu*, red. J. Mazur, UMCS, Lublin 1994.

³ Por. ESOKJ (2003).

⁴ Por. Seretny & Lipińska (2005: 299-307), <<https://certyfikatpolski.pl/>> [data dostępu: 29/09/2024].

3. TESTOWANIE W DYDAKTYCE

Testy, choć w świadomości wielu lektorów i uczniów funkcjonują raczej jako odrębne jednostki lekcyjne poświęcone sprawdzeniu wiedzy, są nieocenionym sposobem podwyższenia efektywności nauczania. Warto szczególnie przyjrzeć się testom właśnie pod tym kątem.

3.1. Zalety testowania jako narzędzia dydaktycznego

Wykorzystywanie testowania w procesie nauczania – w danym wypadku interesuje nas nauczanie języka polskiego jako obcego w grupach słowiańskich – ma szereg istotnych zalet i pozwala na osiągnięcie efektów, które bez wprowadzenia testów, są znacznie trudniejsze do uzyskania.

Elementy testowania w sposób naturalny pojawiają się podczas lekcji, gdy prosimy uczniów o samodzielne rozwiązanie ćwiczenia, a następnie wspólnie sprawdzamy odpowiedzi. Szczególnie ważne jest, aby taką praktykę stosować przy wprowadzaniu nowych zagadnień, tak, aby dawać uczącym się czas i przestrzeń na indywidualne zastanowienie się nad zadaniem, a tym samym sprawdzenie swojego stanu wiedzy. Przystępując od razu do rozwiązywania ćwiczenia w grupie – rozdzielając poszczególne przykłady pomiędzy kursantów – pozbawiamy ich bardzo ważnego komponentu pracy własnej.

Testowanie mobilizuje pamięć: gdy jesteśmy zdani na siebie podczas rozwiązywania ćwiczeń (a sytuacja testu zakłada niekorzystanie z pomocy w postaci notatek, podręczników, zasobów internetu i in.), efektywnie aktywizujemy i utrwalamy przyswajaną w procesie nauczania wiedzę. Podczas pracy z młodymi kursantami test – jako element dydaktyki – pomaga uświadomić uczącym się, jak bezcenne są posiadane informacje, wypracowane nawyki i umiejętności, i że nie mogą one zostać zastąpione przez „zewnętrzne nośniki” (przede wszystkim – wszechobecne smartfony).

Wprowadzenie regularnego testowania podczas lekcji sprzyja budowaniu poczucia odpowiedzialności za proces uczenia się u samego ucznia: gdy jest on systematycznie konfrontowany ze stanem swojej wiedzy (otrzymuje regularny feedback o swoich postępach), w sposób automatyczny nabiera nawyku powtarzania materiału przed zajęciami, tak, aby kolejne testy były dla niego raczej źródłem satysfakcji, aniżeli poczucia niezadowolenia z siebie (zwłaszcza gdy kolejną powtórką treści jest sam moment pisania testu, a następnie sprawdzenie poprawności udzielonych odpowiedzi). Uczniowie mają jasno określony cel, który mobilizuje ich do regularnej nauki oraz do samodzielnego przyswajania i powtarzania materiału. Testy bezsprzecznie dyscyplinują uczniów, a wyniki pozwalają im zrozumieć, w jakich obszarach muszą się jeszcze doskonalić. Co ważne, wielokrotne testy dają poczucie osiągnięcia sukcesu: nawet w sytuacji, gdy po wybranym teście kursant nie ma powodów do zadowolenia z uzyskanych w danym dniu wyników, ma świadomość, że

testowanie jest na tyle częste, iż okazji do kolejnych powodzeń będzie jeszcze wiele w trakcie trwania kursu.

Testy są także źródłem poczucia satysfakcji z pracy włożonej w opanowywanie języka, a regularne sukcesy mają niezwykle cenny wpływ na postawę ucznia i przekładają się na realne osiągnięcia w postaci coraz lepszego utrwalania kolejnych zagadnień językowych. Ponadto stała ekspozycja na sytuację weryfikacji wiedzy oswaja techniki rozwiązywania zadań testowych, a tym samym sprawia, że zdający z dużym prawdopodobieństwem poradzi sobie lepiej na teście niż osoba, która nie doświadcza takiej praktyki w warunkach regularnych zajęć językowych.

Funkcje dydaktyczne testowania w grupach Słowian dają unikalną możliwość uświadomienia uczącym się braku równorzędności pomiędzy sprawnościami receptywnymi a produktywnymi (o czym była mowa wyżej). Odpowiednio skonstruowane zadania mobilizujące produkcję pokazują kursantom dobitnie, że umiejętność skutecznej komunikacji w języku polskim nie jest równoznaczna z tworzeniem wypowiedzi zgodnych z normami językowymi. Żłudne przeświadczenie osiągnięcia celów komunikacyjnych nie świadczy o systemowym opanowaniu języka. Testowanie pełni w tym przypadku rolę dyscyplinującą. Układając testy, należy pamiętać o odpowiednio wysokim ustawieniu poprzeczki (inaczej, niż ma to miejsce w przypadku pracy z przedstawicielami oddalonych od polskiego rodzin językowych). W końcu, ujęcie w testach problematycznych miejsc, takich jak fałszywi przyjaciele, inna rekcja, różnice liczby czy rodzaju rzeczownika pozwalają na efektywną pracę nad miejscami trudnymi w polszczyźnie dla osób z pierwszym językiem słowiańskim.

Testy umożliwiają też indywidualne podejście do procesu nauczania, ponieważ analiza wyników pozwala na dostosowanie programu do potrzeb grupy, a także na interwencję w przypadku problemów z nauką.

Oprócz diagnostyki, testowanie pełni istotną funkcję motywacyjną. Dzięki różnorodności form testowania – od krótkich quizów po rozbudowane testy wielokrotnego wyboru lub eseje – nauczyciele mogą dostosować formę sprawdzania wiedzy do specyfiki przedmiotu i umiejętności uczniów.

Kolejnym ważnym aspektem testowania w dydaktyce jest rozwijanie umiejętności myślenia krytycznego i analitycznego. Odpowiednio zaprojektowane testy nie tylko sprawdzają wiedzę, ale także wymagają od uczniów zastosowania nabytych umiejętności w praktyce, rozwiązywania problemów i interpretacji danych. W przypadku przedmiotów humanistycznych testy mogą skłaniać do głębszej refleksji i argumentowania swoich odpowiedzi, podczas gdy w naukach ścisłych testowanie może obejmować zadania, które rozwijają zdolności logicznego myślenia i dedukcji.

3.2. Rekomendacje dotyczące efektywnego wykorzystania testowania w procesie nauczania Słowian

Efektywne wykorzystanie testowania w kształceniu językowym Słowian opiera się na kilku kluczowych zasadach. Po pierwsze, testy powinny być dostosowane do poziomu oraz specyficznych trudności, z jakimi mogą borykać się cudzoziemcy z krajów słowiańskich. Ze względu na podobieństwa leksykalne i gramatyczne między językami słowiańskimi, nauczyciel powinien szczególnie koncentrować się na tzw. miejscach trudnych w polszczyźnie. Testy, skutecznie diagnozując stopień opanowania poszczególnych elementów systemu językowego, zapewniają solidne podstawy do dalszej pracy.

Kolejną zasadą jest stopniowe wprowadzanie różnych form testowania, w tym zarówno testów zamkniętych, jak i otwartych. Testy zamknięte, tj. testy wielokrotnego wyboru czy dopasowania, mogą pomóc uczniom szybko ocenić swoją znajomość słownictwa i gramatyki, co jest szczególnie ważne na początkowych etapach nauki. Z kolei testy otwarte, takie jak zadania pisemne czy ustne, pozwalają na bardziej kompleksową ocenę umiejętności komunikacyjnych, w tym poprawnego konstruowania zdań i płynnego wyrażania myśli. Ważne jest, aby testy były zróżnicowane i uwzględniały różne aspekty języka, co umożliwi uczniom wszechstronny rozwój.

Ostatnią istotną rekomendacją jest uwzględnienie elementów kulturowych w zadaniach testowych. Słowianie, choć zbliżeni kulturowo, mogą nie być w pełni zaznajomieni z kontekstem polskich wyrażen idiomatycznych, tradycji czy historii. Dlatego warto wprowadzać w testach zadania, które wymagają nie tylko znajomości gramatyki i słownictwa, ale także zrozumienia kontekstu kulturowego. Dzięki temu uczniowie będą mogli lepiej integrować się z polskim środowiskiem językowym, co wpłynie na ich biegłość językową oraz lepsze zrozumienie niuansów komunikacyjnych w codziennym życiu.

3.3. Przykładowe schematy lekcji w uwzględnieniem zadań testowych w nauczaniu

Poniżej przedstawione są cztery przykładowe schematy lekcji z uwzględnieniem zadań testowych w nauczaniu języka polskiego jako obcego.

1. Temat: Wprowadzenie do czasów przeszłych

Cel lekcji: Nauka odmiany czasowników w czasie przeszłym.

Przebieg lekcji:

- Wprowadzenie (10 min): Krótkie przypomnienie zasad odmiany czasowników w czasie teraźniejszym. Następnie wprowadzenie czasu przeszłego: struktura, osoby, formy dla różnych rodzajów (męski, żeński, nijaki).
- Ćwiczenia (20 min): Ćwiczenie grupowe – uczniowie tworzą zdania w czasie przeszłym na podstawie podanych czasowników.

- Test cząstkowy (10 min): Krótki test zamknięty – uczniowie mają do wyboru poprawną formę czasownika w zdaniach.
 - Przykład zadania: „Wczoraj Ania (oglądać) _____ film.” – oglądała/oglądałem/oglądali.
- Podsumowanie (10 min): Omówienie wyników testu, poprawa błędów.
- Zadanie domowe: Napisanie krótkiego opowiadania z użyciem czasowników w czasie przeszłym.

2. Temat: Przymiotniki i stopniowanie

Cel lekcji: Nauka stopniowania przymiotników w języku polskim.

Przebieg lekcji:

- Wprowadzenie (10 min): Wy tłumaczenie zasad stopniowania przymiotników (stopień równy, wyższy i najwyższy).
- Ćwiczenia (20 min): Uczniowie pracują w parach, tworząc zdania z przymiotnikami w różnych stopniach. Np. „Mój dom jest duży, ale dom mojej siostry jest większy.”
- Test praktyczny (15 min): Test otwarty – uczniowie muszą przekształcić zdania w podane stopnie przymiotników.
 - Przykład testu: „Ania jest wysoka. (Stopień wyższy)” – Ania jest wyższa.
- Podsumowanie (5 min): Omówienie wyników testu i wspólna poprawa błędów.

3. Temat: Słowiańscy fałszywi przyjaciele

Cel lekcji: Rozpoznawanie fałszywych przyjaciół językowych (wyrazów podobnych, ale o innym znaczeniu).

Przebieg lekcji:

- Wprowadzenie (10 min): Omówienie pojęcia „fałszywi przyjaciele” i wprowadzenie przykładów typowych dla słowiańskich języków, np. „uroda” (PL) vs „уро́д” (RU - brzydal).
- Ćwiczenia (20 min): Praca w grupach – uczniowie analizują przykłady zdań z fałszywymi przyjaciółmi, identyfikują błędy i poprawiają je.
- Test zamknięty (15 min): Krótki test wielokrotnego wyboru – uczniowie wybierają prawidłowe tłumaczenia z fałszywymi przyjaciółmi.
- Podsumowanie (5 min): Omówienie wyników testu i wyjaśnienie trudnych przypadków.

4. Temat: Idiomy w języku polskim

Cel lekcji: Poznanie i zastosowanie idiomów w języku polskim.

Przebieg lekcji:

- Wprowadzenie (10 min): Wy tłumaczenie, czym są idiomy, oraz przedstawienie kilku popularnych polskich idiomów (np. „mieć dwie lewe ręce”, „rzucić grochem o ścianę”).

- Ćwiczenia (20 min): Uczniowie pracują w parach, tworząc zdania z wybranymi idiomami i próbują odgadnąć ich znaczenie.
- Test pisemny (15 min): Test otwarty – uczniowie muszą w kontekście zdań dopasować odpowiedni idiom lub wyjaśnić jego znaczenie.
 - Przykład testu: „Proszę uzupełnić zdanie odpowiednim idiomem: Mój wujek nie umie naprawić kranu, podłączyć drukarki, powiesić obrazu na ścianie... On po prostu ma dwie ... (lewe ręce).”
- Podsumowanie (5 min): Omówienie wyników testu, poprawa błędów oraz wyjaśnienie mniej zrozumiałych idiomów.

Każdy schemat zawiera testowanie jako integralny element nauki, które wspiera utrwalanie materiału, diagnozuje postępy i motywuje uczniów do dalszej pracy.

3.4. Projekt empirycznego badania dotyczącego wykorzystania testowania w dydaktyce, którego przeprowadzenie zaplanowano na rok akademicki 2024/2025 w Szkole Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców Uniwersytetu Wrocławskiego.

Poniżej zamieszczono szczegółowy opis projektu badawczego poświęconego testowaniu w dydaktyce. Zakłada się, że wyniki badania dostarczą obiektywnych danych, potwierdzających efektywność testowania w dydaktyce, a tym samym przyczynią się do propagowania tego narzędzia wśród lektorów.

1. Tytuł badania:

Efektywność testowania jako narzędzia dydaktycznego w nauczaniu języka polskiego jako obcego: badanie wśród studentów słowiańskich.

2. Cel badania:

Celem badania jest ocena efektywności różnych form testowania w procesie nauczania języka polskiego jako obcego wśród studentów słowiańskich. Badanie ma na celu zrozumienie, jak testy wpływają na przyswajanie materiału, motywację uczniów oraz ich zdolność do wykorzystywania języka w praktycznych kontekstach.

3. Pytania badawcze:

- Jakie formy testowania (zamknięte, otwarte, ustne) są najbardziej efektywne w nauczaniu języka polskiego jako obcego?
- Jak regularne testowanie wpływa na postępy w nauce studentów słowiańskich?
- Jakie są subiektywne odczucia studentów dotyczące wpływu testów na ich motywację do nauki?

4. Hipotezy badawcze:

- H1: Regularne testowanie pozytywnie wpływa na skuteczność przyswajania języka polskiego przez studentów słowiańskich.

- H2: Testy otwarte (np. zadania pisemne) będą skuteczniejsze niż testy zamknięte w rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych uczniów.
- H3: Studenci postrzegają testy jako motywujący element procesu nauki.

5. Metodologia:

a) Grupa badawcza:

- 60 studentów słowiańskich (30 z Białorusi i 30 z Ukrainy) uczących się języka polskiego jako obcego na poziomie A2/B1.
- Studenci będą podzieleni na trzy grupy (po 20 osób), w których zastosowane zostaną różne formy testowania: testy zamknięte, otwarte oraz mieszane.

b) Procedura badania:

1) Okres badania: Badanie będzie trwało 12 tygodni. W tym czasie każda z grup będzie uczestniczyć w regularnych zajęciach językowych, które obejmują różne formy testowania.

- Grupa 1: Testy zamknięte (np. testy wielokrotnego wyboru, uzupełnianie zdań).
- Grupa 2: Testy otwarte (np. zadania pisemne, tworzenie własnych zdań).
- Grupa 3: Testy mieszane (zarówno zamknięte, jak i otwarte).

2) Interwencja dydaktyczna:

- Każda grupa będzie poddawana testom co tydzień. Wyniki testów będą analizowane pod kątem skuteczności w przyswajaniu nowego materiału.

3) Badania ankietowe:

- Po zakończeniu badania, każdy uczestnik wypełni ankietę dotyczącą swoich odczuć względem testów: jak wpływały na ich motywację, poczucie postępu oraz zrozumienie materiału.

4) Testy kontrolne:

- Na początku i na końcu badania przeprowadzony zostanie test sprawdzający ogólny poziom znajomości języka polskiego. Wyniki początkowe zostaną porównane z wynikami końcowymi, aby ocenić postępy.

c) Narzędzia badawcze:

- Testy dydaktyczne: Specjalnie opracowane testy dla każdej grupy (zamknięte, otwarte, mieszane), które sprawdzą umiejętności językowe uczestników.
- Ankieta postaw: Kwestionariusz z pytaniami otwartymi i zamkniętymi dotyczącymi percepcji testowania jako narzędzia dydaktycznego, poziomu motywacji oraz poczucia postępu w nauce.
- Test kontrolny: Standardowy test poziomujący na poziomie A2/B1 sprawdzający umiejętności językowe (gramatyka, słownictwo, rozumienie ze słuchu, mówienie).

6. Analiza danych:

- Analiza ilościowa: Wyniki testów dydaktycznych będą analizowane pod kątem różnic między grupami. Użyte zostaną testy statystyczne (np. test t-Studenta) w celu zbadania różnic w efektywności różnych form testowania.
- Analiza jakościowa: Wyniki ankiet będą analizowane, aby wyciągnąć wnioski dotyczące postrzegania testów przez uczestników. Zostaną przeprowadzone również wywiady z wybranymi uczestnikami, aby uzyskać głębsze zrozumienie ich doświadczeń.

7. Oczekiwane wyniki:

- Oczekuje się, że studenci testowani regularnie osiągną większy postęp w nauce niż studenci, którzy są testowani rzadziej.
- Grupa, w której zastosowano testy otwarte, może osiągnąć lepsze wyniki w zakresie umiejętności komunikacyjnych, podczas gdy grupa testowana testami zamkniętymi może osiągnąć wyższe wyniki w znajomości gramatyki i słownictwa.
- Testy, niezależnie od formy, będą postrzegane przez uczniów jako motywujący element nauki, zwłaszcza jeśli będą regularnie omawiane i korelowane z wynikami.

8. Wnioski i rekomendacje:

- Wyniki badania pozwolą na dostarczenie praktycznych rekomendacji dotyczących skutecznego wykorzystania testowania w dydaktyce języka polskiego jako obcego, szczególnie w kontekście nauczania Słowian.
- Nauczyciele będą mogli lepiej dostosować formy testowania do specyficznych potrzeb swoich uczniów, co przyczyni się do lepszej efektywności procesu dydaktycznego i większej motywacji uczniów do nauki.

Projekt ten dostarczy informacji o efektywności testowania jako narzędzia dydaktycznego i umożliwi bardziej świadome projektowanie lekcji w oparciu o wyniki testów.

4. ZAKOŃCZENIE

Testowanie, choć często niepożądane przez uczących się, jest nieodłącznym elementem procesu dydaktycznego. Ponieważ sam moment testowania jest postrzegany przez ucznia jako sytuacja stresująca, co więcej często niepotrzebna, bardzo ważne jest, by w trakcie kształcenia językowego od samego początku oswajać ucznia z testami, zaczynając od krótkich form testowych, kończąc na wieloczęściowych testach uwzględniających poszczególne sprawności. Jest to element niezbędny zarówno dla nauczyciela, jak i dla ucznia. Wieloletnia praktyka dydaktyczna Autorek niniejszego artykułu wskazuje na ogromną skuteczność testów w procesie przyswajania języka. Regularne testowanie

(nawet cotygodniowe) pozwala zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi na obiektywną ocenę postępów w nauce języka polskiego, co umożliwia skuteczniejsze planowanie nauki.

LITERATURA

- Europejski system opisu kształcenia językowego (2003), *Uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa, ESOKJ.
- Komorowska, Hanna (2009), *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa, Fraszka Edukacyjna.
- Komorowska, Hanna (2002), *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego: kontrola, ocena, testowanie*, Warszawa, Fraszka Edukacyjna.
- Seretny, Anna & Lipińska, Eva (2005), *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków, Universitas.

© Dorota Drużyłowska & Marta Gołębiowska, 2024.

Llevat que s'hi indiqui el contrari, els continguts d'aquesta revista estan subjectes a la [licència de Creative Commons: Reconeixement 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).